

საბა მეტრეველი

Saba Metreveli

*თსუ შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
TSU Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature*

„ვაჟას ნაქონი ტყვია ვარ, / ჯერ თოფში გაუსროლელი“

“I’m Bullet, that Vazha Owned, / not Fired Yet”

Whether you are looking from personal or creative standpoint, Goderdzi Chokheli was a reclusive person. The inner conflict he had with life was the cause of many events for him. In one poem, he seemed to explain the essence of this contradiction: “I left one world and I came to another”. This “other” was alien to him. Of course, life required adaptation, compromise, but it could not adapt Goderdzi Chokheli to its pattern. In the constant and intense conflict, sometimes one won and sometimes the other. At last, G. Chokheli took refuge in art and turned the creative process into an arena in which he overcame soulless and godless modernity and imposed his own order on it. Here began the tragic perception of reality, of life in general, which brought on the aesthetics of Chokheli.

Chokheli's relationship with the world is a model of Christian thinking – experience eternity in a transient world. With this intention, he began to compose a new emotional reality. We can divide people into two groups in his work: those filled with kindness and those defiled by cruelty. From this point of view, the writer's position is also obvious and does not require special research. His rhetorical question also sounds natural: “Why is my being enveloped by this ephemeral world, which is cloudy as fog?!”.

The unstoppable process of human cruelty exposes and intensifies the feeling that the drama of kindness has begun, the apocalyptic time has come. Although, Chokheli's stories take place in geographically limited area, the

cry of the microcosm could be heard from Gudamakari. Chokheli's artistic thinking, his work is the revealed secret of the visible and the invisible, the reality and the fiction, the real and the mythical. That is why he is the bearer of the unshakable code of culture and tradition at the same time.

Goderdzi Chokheli's characters are strange people, strange in their life and death. He depicts people with the heart of an angel who believe that honesty is the pride of a man. Faithfulness and protection of spiritual values turned out to be completely incompatible for the era of the writer. That's why he was looking for lost love and kindness, collecting sorrows to ease our sadness and pain.

საკვანძო სიტყვები: გოდერძი ჩოხელი; ვაჟა-ფშაველა; ბედისწერა
Key words: Goderdzi Choxeli; Vazha-Pshavela; Fate

გოდერძი ჩოხელი როგორც თავისი პიროვნული კონსტიტუციით, ხასიათით, ისე ნიჭითა და შემოქმედებით განდევილი იყო, მთას შეფარებული მარტოსული. ის შინაგანი კონფლიქტი, რომელიც ცხოვრებასთან ჰქონდა, ბევრ რამეს განაპირობებდა. შეეცადა კიდევ, თავად აეხსნა ამ წინააღმდეგობის არსი: „*მე წამოვედი სხვა სამყაროდან, მოვედი სხვა სამყაროში*“ (ჩოხელი, 2012, გვ. 149) – ეს „სხვა სამყარო“ უცხო აღმოჩნდა მისთვის.

რა თქმა უნდა, ცხოვრება, თავისი მგლური წესებით, მოითხოვდა ადაპტაციას, კომპრომისს, მაგრამ მან ვერ შეძლო; გოდერძი ჩოხელი მოერგო თავის თარგზე. გამუდმებულ და მწვავე დაპირისპირებაში ხან ერთი იმარჯვებდა, ხან – მეორე. საბოლოოდ, გ. ჩოხელ-

მა ხელოვნებას შეაფარა თავი და შემოქმედებითი პროცესი აქცია ისეთ ასპარეზად, რომლითაც სძლია უსულო და უღმერთო თანადროულობას და საკუთარი კანონი დაუდო მას. აქედან დაიწყო რეალობის, ზოგადად, ყოფიერების ტრაგიკული განცდა, რომელმაც მოიტანა სიკვდილ-სიცოცხლის ზღვარზე დაბადებული ჩოხელის ესთეტიკა და სევდის ცრემლი.

გ. ჩოხელის მიმართება სამყაროსთან ქრისტიანული აზროვნების მოდელს წარმოადგენს – წარმატალ წუთისოფელში ეზიარო წარუვალს. ასეთი ინტენციით შეუდგა იგი ახალი ემოციური სინამდვილის შეთხზვასა და შექმნას. ამ პროცესში ბუნებრივად ჩნდება იმის განცდა, ვინ არის თავად მწერალი, როგორია მისი მისია ან როგორ ესმის, როგორ ხედავს თავის ადგილს სოციუმში. ჩოხელი ამის შესახებ „ღმერთის შვილებში“ ბაყდარის პირით გვეუბნება:

„მწერალი ის არის, ვინც იცის, რას წერს!.. მწერალი ის არის, ვინც იცის, რატო წერს!.. მწერალი ის არის, ვინც იცის, ვისთვის წერს!.. ალბათ უფრო კი: მწერალი ის არის, ვინც იცის, ვისთვის, რატომ, რას წერს...და რომ ამას უღმერთოდ არ აკეთებს. ვერც იზამს, ვერც გააკეთებს. როგორი უნდა იყოს მწერალი? – იმ მზის სხივს უნდა ჰგავდეს, გაზაფხულზე ნაადრევად მოსულ ყვავილს მოყინულ ფოთლებს რომ გაუღებო, გაყინულ ფესვებში გამლხვალ თოვლის თბილ ცრემლებს რო ჩააწვეთებს, საიდანღაც წითელ პეპელას რომ შეისვამს და ყვავილის მხრებზე დასვამს... ამქვეყნად მწერალზე ადრე არავინ ჰკნება, თუ მას არ უსმენენ. მეც მინდა ვიყო ისეთი მწერალი, თუნდაც ერთ ადამიანს მაინც არ დაუტკუნე საქართველოში“ (ჩოხელი, 2011, გვ. 75).

წმინდად კონცეპტუალური ხელოვანი იყო გ. ჩოხელი. მისი პერსონაჟების სიცოცხლე დაიწყო ახალი წესრიგით, უფრო სწორედ, ზოგჯერ რეალობასთან შინაგანი ჯანყით, დაპირისპირებით, არსებულთან უთანხმოებით, ზოგჯერ განრიდებით, ახალი გზის ძიებით. განდგომა და სხვა სამყაროს წიაღში დავანება, არწივებად და თევზებად გადაქცევა ან ნაძვთან თანაცხოვრება შესაძლოა, მივიჩნიოთ ყოფნა-არყოფნის ტრაგიზმად ან თუნდაც ფსიქოლოგიურ დრამად, მაგრამ სიცოცხლის ამგვარ სახეობას თავის ესთეტიკასთან ერთად დიდი ეთიკაც ახლავს. თანამედროვე მკითხველს განსაკუთრებულად

ხიზლავს გ. ჩოხელისეული მხატვრული პირობითობა, ირეალური და მითოსური – ასე ძალუმად რომ ფეთქავს მის ლიტერატურულ დისკურსში.

მართალია, გ. ჩოხელის პერსონაჟთა სამოქმედო არეალი, გეოგრაფია მკაცრად შეზღუდული იყო, მაგრამ გუდამაყრიდან მოისმოდა მიკროკოსმოსის გოდება. მთელი სამყარო ეტეოდა ამ სოციუმში და ის იყო მწერლის მასაზრდოებელი, მისი ფანტაზიის საფუძველი და შემეცნების სათავე: *„მგონია, რომ გუდამაყრის ხეობა დიდი წიგნია. მთები ყდებდა აქვს ამ წიგნს და შიგნით უამრავი მოთხრობა სწერია... მზე და მთვარე მანათობლად მყვანან, ვზივარ ჩემთვის, გადაშლილი მაქვს ეს უცნაური წიგნი და ვკითხულობ“* (ჩოხელი, 2012, გვ. 149). ამ უცნაურმა ბინდისფერმა ხეობამ დაბადა ფენომენი, რომელსაც გოდერძი ჩოხელის სამყარო ჰქვია. აქ გასათვალისწინებელია კიდევ ერთი ასპექტი, კერძოდ: *„გუდამაყარი პირობითი სახელწოდებაა იმ სივრცისა, სადაც მისთვის ძვირფასი ინახება: სიყვარული, სიკეთე, რწმენა, ღირსება და სხვა ადამიანური ქველობები. ჩოხელის მიერ აღწერილი გუდამაყარი ბუნებრივად ესთეტიკური სამყარო“* (კვაჭანტირაძე, 2009, გვ. 95). სწორედ აქ, ამ სივრცეში, „ემებს და პოულობს თხრობის უჩვეულო აზრობრივ მოდუსს, უშვებს უაღრესად ზღვრულ პირობითობას, შემდეგ კი რეალისტურად აღწერს საგანს, მოქმედებას, მოვლენას... ავტორის სულიერ რეალისტურ თხრობას მუდამ ახლავს სიმბოლურ-ალეგორიული პლანი, გამომდინარე ფანტასტიკური საწყისიდან, რომელთა შერწყმას მოულოდნელად, თითქოსდა სტიქიურად, მივყავართ კონცეფციურ პროზასთან (სიგუა, 1994, გვ. 398). ამ ახალ, ემოციურ სინამდვილეში, ამ მხატვრულ პირობითობაში შეიძლება გავიცნოთ მფრინავი ბერები, ხატადქცეული კაცი, გაცოცხლებული მიცვალებული, მიწაზე ადამიანად მოსული სიკვდილი, გაგილას ცისფერი მტრედი... და როგორც გ. ბენაშვილი წერს, აქვე დაიბადა მკითხველის წინაშე ცხოვრებასთან ნაზიარები თქმულებებისა და წეს-ჩვეულებათა მხატვრული მონტაჟი, *„საკრალური რიტუალის გონებამახვილობანი და პირობითობათა ფერადოვანი სისადავე, პატრიარქალური ხიბლი, ქცევის ეგზოტიკა, პერსონაჟთა კოლორიტული დიალოგები და თვით ფაქტის არა მხოლოდ კერძო, არამედ ზოგადი მნიშვნელობა“* (ბენაშვილი, 1986, გვ. 238-39).

გ. ჩოხელის მხატვრული აზროვნება, მისი შემოქმედება ხილულისა და უხილავის, სინამდვილისა და ზღაპრულის, რეალურისა და ირეალურის გაცხადებული საიდუმლოა, რომელიც საზრდოობს მითოსით. ამიტომაცაა ის ერთდროულად კულტურისა და ტრადიციის ურყევი კოდის მატარებელი. თუმცა, როგორ პლასტებზეც არ უნდა ვისაუბროთ, მთავარი, რაც ზედაპირზე დევს და, რაც განსაზღვრავს გ. ჩოხელის მსოფლმხედველობას, ქრისტიანობაა – უნივერსალური სიყვარულის რელიგია. მას ზუსტად ესმის, რომ ყველაფერი ღვთის წილია და ყველაფერში ღმერთი სულდგმულობს. ყოვლისმომცველი სიყვარული ბუნებისა, მაკრო და მიკროკოსმოსისა, სააქაოსა და საიქიოსი, ამ მთისა და ბარისა, ცისა და მიწისა, სამყაროში ღვთის მიერ შექმნილი ყველა არსებისა და გვირგვინად, მიმღებლობა მტრისა: „*მტრის პატივისცემით გალიეთ ეს წუთისოფელი*“ (ჩოხელი, 2001, გვ. 119) – გუდამაყრიდან გაისმის როგორც ვედრება, როგორც – „ხმა მღალადებლისა“.

კიდევ ერთი და ერთობ საყურადღებო: სწორედ გუდამაყრის ვიწრო ხეობიდან მოისმის ადამიანთა მოდგმის ამომახილი, სიტყვაში გაცხადებული საწუთროს პოეტური პროფილი: „ავაჰმეე!“. სიტყვა, რომელიც „*დადის სახნავ-სამკალზე, სათიბ-სახვეტზე. დადის წელში ოდნავ მოხრილი. შავი სამოსი აცვია ტანზე. გუდამაყრელი დედაკაცების მსგავსება ამ ერთ სიტყვაშია მომწყვდეული. ცადაზიდული მთებით არის შემოფარგული ეს სიტყვა. აჰ, გუდამაყრის ვიწრო ხეობაში არის მისი საუფლო*“ (ჩოხელი, 2007, გვ. 327).

გ. ჩოხელის პერსონაჟების გარეგნობა, ჩაცმულობა, ქცევისა და მეტყველების მანერა სევდისმომგვრელ უჩვეულო სილუეტად წარმოგვიდგება. კომიკური პასაჟებიც კი უჩვეულოა, თითქოს მათაც დარდი და ნაღველი არ შორდება. ყველას და ყველაფერს სიკვდილის სუსხი უდგას თვალებში. თუ ეს მწერლის ტრაგიზმია, მაშინ შეიძლება ითქვას, რომ ტრაგიკული და ამაღლებულია მისი სტიქია. უფრო მეტიც, როგორც შენიშნულია, „*ტრაგიკული ბგერა მის საზეიმო განწყობასაც ახლავს ხოლმე*“ (კვაჭანტირაძე, 2009, გვ. 96).

ქართულ მწერლობაში საკუთარი პერსონაჟების მიმართ მკვეთრად გამოხატული დავით კლდიაშვილისეული თანაგრძნობა და თანალმობა გოდერძი ჩოხელისეულ მიდგომაში გაგრძელდა, ოღონდ იმ განსხვავებით, რომ ჩოხელის პერსონაჟები იხოცებიან, მიუხედავად

იმისა, ეს არის თუ არა ავტორის სურვილი. ამიტომაც უფრო უყვარდა, ებრალებოდა საკუთარი ნაწარმოებების გმირები. ალბათ, ამის გამო წერდა ასეთი სიფრთხილით, ადამიანის პატივისცემით; იტანჯებოდა როგორც ავტორი, შემქმნელიც და შემყურეც მათი ბედისა, და ეს ტკივილი აჰყავდა მაღალ ხელოვნებამდე. სწორედ ამიტომ განიცდის მკითხველი უჩვეულო ესთეტიკურ სიამოვნებას. ამავე მიზეზით დღითი დღე იზრდება გ. ჩოხელის მკითხველთა რიცხვი. თუ არსებობს მშვენიერით პოზიტიური ტკბობა (ი. კანტი), ასევე, არსებობს ამაღლებულის განცდით გამოწვეული გაოცება-შთაგონება და ეს არის ის უცვლელი მდგომარეობა, რომელიც არ ტოვებს გ. ჩოხელის მკითხველს.

„მე ვწერ ადამიანებზე, რომელთაც ჩემს სულში ჩაიარეს და, ვისაც რა შეეძლო ის დამიტოვა – ზოგმა სევდა, ზოგმა სიხარული... ზოგმა გულგრილად ჩამიარა, ზოგმაც სიყვარული შემომამშველა“ (ჩოხელი, 2007, გვ. 432). ასე რომ, გ. ჩოხელთან პროცესი ორმხრივია. თანაც, გვაფრთხილებს, რომ ისეთ ადამიანებზე წერს, რომლებმაც შეძლეს მის სულზე ზემოქმედება. ყველაფერი სულს დაჩნეული – ესაა მწერლის ინსპირაციის წყარო. ის გვესაუბრება სულის მეხსიერების შესახებ და ჩამოთვლის იმას, რის შესახებაც უფიქრია, რაც განუცდია:

„შენ სულს ყოველთვის ემახსოვრება ადამიანური სიხარულით და მწუხარებით სავსე წუთები.

შენ სულს ყოველთვის ემახსოვრება მარტოობის ტკბილი სევდა.

შენ სულს ყოველთვის ემახსოვრება ადამიანური ცოდვამადლი.

შენ სულს ყოველთვის ემახსოვრება ღმერთი, რომელიც შენ გწამდა და თუ არ გწამდა, მაინც გყავდა არსებაში.

შენ სულს ყოველთვის ემახსოვრება ადამიანები, რომლებიც შენს გარშემო იყვნენ.

შენ სულს ყოველთვის ემახსოვრება მიწა, რომელზეც შენ დადიოდდი.

შენ სულს ყოველთვის ემახსოვრება ის საგნები, რომელთაც შენ შეეჩვიე.

შენ სულში ყოველთვის იქნება შიში, არყოფნის შიში“ (ჩოხელი, 2010, გვ. 166).

ფაქტობრივად, ეს ჩამონათვალი: მარტოობა, ადამიანთა სევდა, ცოდვა-მადლი, ღმერთი, წუთისოფელი და სიკვდილის შიში გოდერძი ჩოხელის, როგორც შემოქმედის, მთავარი თემები და მოტივებია როგორც პროზაში, ისე პოეზიასა და კინოხელოვნებაში. ალბათ, ამიტომაცაა თავისუფალი მისი ტექსტები ყოველგვარი ირონიისა და ცინიზმისაგან. მხოლოდ ეჭვი და ფარული შიში ამოდრავებთ გუდამაყრის შვილებს გაურკვეველი აღსასრულისა და ბუნდოვანი პერსპექტივის წინაშე. იქნებ უფრო ზუსტი ვიქნებით თუ ვიტყვით, – სიკვდილის წინაშე. გ. ჩოხელი გაურბის ნეგატიურ შეფასებებს, არავის განიკითხავს, პერსონაჟებს თანაგრძნობით უყურებს და აწუხებს მათი სისუსტე, *„ყველაზე დიდ ცოდვილში დაცემული ანგელოზის დანახვას ცდილობს“* (შდრ. წიკლაური-ლამიხი, 2012, გვ. 81). ის ქმნის გუდამაყრელთა ამაღლებულ სახეებს. რაც უნდა უბრალო და უმნიშვნელო იყოს მათი ფუნქცია, ჩოხელისეულ დისკურსში მაინც ასხივებს რომანტიკული სული.

მწერლის სტილის ერთი თავისებურება ისიცაა, რომ *„გამოკვეთს დეტალს, წვრილმანს არა იმისთვის, რათა ფართოდ განაზოგადოს იგი, არამედ უფრო იმისთვის, რომ სინამდვილის ყოველი გამოხატულება თუ მოვლენა პარადოქსად, ფანტასტიკად, სიურეალიზმად, ანუ ირეალურად შემოგვიბრუნოს“* (მაგაროტო, 2012, გვ. 5).

დიდი განცდის მწერალი იყო, ნამდვილი დიდოსტატი სრულიად უჩვეულო, სულისშემძვრელი სიუჟეტებისა, დაუჯერებელი ამბებისა, რომელთა რეალობაში ეჭვს ვერ შეიტანდი. ირეალური, ფანტასტიკური, მაგიური მას ბუნებრივად შემოჰქონდა ჩვეულებრივ ყოფაში. საერთოდ, მისთვის წარმოსახულსა და რეალურს შორის მიჯნა არც არსებობს. ზღაპრულ-ფანტასტიკურის ინტეგრირება ადამიანთა ყოველდღიურობაში, დაუჯერებელი ამბის „ყოველდღიურობის“ პრეტენზიით შემოსვლა“ (მ. გრიგოლია) ქმნიდა ჩოხელისეულ პარადოქსს.

კინოკადრებად წერდა – ეს მისი პროფესიული ჩვევაც იყო და უკვე – რეალობაც. ამიტომ, კადრის მკაფიო გამოსახულება თან სდევს მის ნაწერებს და უფრო მნიშვნელოვანი ისაა, რომ ეს სიცხადე შინაგანი დინამიკითა და რიტმით დატვირთულ უძრავობაში ვლინდება. გ. ჩოხელს აქვს უნარი, ონტოლოგიურად გააზრებული ძლიერი განცდა გადმოგვცეს ზუსტი ინტონაციით, რომელსაც აუცილებლად ექნება მკვეთრი პლასტიკური ფორმა, ანუ ის, რასაც ვიზუალურ პლანს

ვუწოდებთ. როცა კითხულობ, შენდაუნებურად ხედავ, მოქმედების თანამონაწილე ხდები და ეს ხერხი ბუნებრივად ბადებს იშვიათ თანაგანცდასაც.

გ. ჩოხელთან მხატვრული ტექსტი დეტერმინებულია ჰუმანისტური იდეოლოგიითა და ლოგოსით. მწერალი დაემებს სასოებას, ნუგეშს; ცდილობს, ადამიანებს დაუბრუნოს იმედი, განაცდევინოს მისი სითბო, ასე რომ აკლია ამ სულგაყინულ წუთისოფელს:

„ადამიანს დაბადებიდან სულ თან დაჰყვება იმედის სითბო. ფიქრობს, რომ ერთხელაც იქნება... მაგრამ რაკი ის რაღაც ამ ქვეყანაზე თურმე არ ხდება, ნელ-ნელა, რაც წლები გადის, თანდათანობით ქრება იმედის სითბო და, მართალია, სიკვდილამდე მაინც ღვივის მისი ნაპერწკალი ადამიანის სულში. ადამიანები იმიტომაც ბერდებიან, რომ, სხვა ყველაფერთან ერთად, თანდათანობით აკლდებათ სითბო: მშობლების სითბო, შვილების სითბო, შეყვარებულის სითბო, მეგობრებისა და ახლობელი ადამიანების სითბო და რაც მთავარია, იმედის სითბო“ (ჩოხელი, 2001, გვ. 124).

საზრისის, პოეტიკის, თემატიკისა და მხატვრული რიტორიკის თვალსაზრისით გ. ჩოხელთან, ერთი შეხედვით, არაფერია ნოვაციური, არატრადიციული, მაგრამ მისი დამოკიდებულება და გააზრება მიკროკოსმოსში საგნისა და მოვლენისა სრულიად ინოვაციური და არატრადიციულია. დიდი მორალის პირისპირ, რომელიც ყოველთვის დგას პროზაულად სტრუქტურირებულ მის ტექსტებში, მრავლადაა გადაუჭრელი პრობლემები. მწერლის ხელში ფიზიკური მოვლენები მეტაფიზიკური ხდება და მოითხოვს წმინდა ეთიკას. ამის ფონზე ყველაფერი თავისით ლაგდება და ტრაგიკულ სინამდვილეს უბრალოების ეფექტი ასხივებს, როგორც საფუძველი მშვენიერისა.

გოდერძი ჩოხელის პერსონაჟები უცნაური ადამიანები არიან, უცნაური – თავიანთი სიცოცხლითა და სიკვდილით. ისეთ ადამიანებს გვიხატავს, ანგელოზის გული რომ უბგერთ, რომლებსაც სჯერათ, რომ „ნამუსი კაცის მარილია“. მწერალს აინტერესებს ეს განსხვავებული გმირები ჩვეულებრივ ადამიანებთან ურთიერთობისას და, მეორე მხრივ, როგორ იღებენ „ჩვეულებრივნი“ უჩვეულოებს (ბალავაძე, 2012, გვ. 39).

ბავშვურად მიამიტი და გულუბრყვილო იყო გ. ჩოხელი. კინორეჟისორის უჩვეულო ხედვა ჰქონდა და ადამიანებშიც ისეთს ამჩნევდა, სხვებს რომ ფიქრადაც არ გაუელვებდათ. საილუსტრაციოდ ის პასაჟიც გამოდგება, თავად როგორ უყურებს ვაჟა-ფშაველას: „*ვაჟა-ფშაველა – კაცი, რომელსაც შეეძლო მდინარეში ესროლა ანკესი, დაეჭირა ორაგული, გამოეხსნა ანკესიდან, გულზე ეკოცნა მისთვის და ისევ მდინარეში გაეშვა*“ (ჩოხელი, 2001, გვ. 70). დიდი ხანია, სალიტერატურო სივრცეში გაისმის შედარებად თუ არა, შორეულ პარალელად მაინც ვაჟა-ფშაველასთან მისი სიახლოვის შესახებ. თავად ამბობდა, ვაჟას გადმოვუვარდი ჯიბიდანო, ლექსადაც გვითხრა:

„ვაჟას ნაქონი ტყვია ვარ,
ჯერ თოფში გაუსროლელი“.
(ჩოხელი, 2007, გვ. 94)

ამ უსწორმასწორო და გაუტანელ წუთისოფელს, „ბინდისფერ ხეობას“, იმავე ბინდისფერ სოფელს (წუთისოფელს), ვაჟა-ფშაველას მსგავსად არც მისთვის დაუკლია განცდები, მაგრამ ყოველგვარ განსაცდელს უძლებდა მარტო. კონფლიქტებს განერიდებოდა, თავს უშვებოდა გაქცევით – ქალაქს დატოვებდა და მარტოობას მიენდობოდა. არადა, თავადაც კარგად უწყოდა, თუ რაოდენ საზარელია სიმარტოვის ჟამს საიდანდაც მონაქროლი ამაოების ქარი. მარტოობა მადარდებსო – გაგვიმხელს მისი პერსონაჟი, თუმცა ამით ხომ ავტოპორტრეტს ქმნიდა. იყო მასში ბარათაშვილისეული მარტოსულობის მძლავრი ნაკადიც: „*ადამიანი ხშირად ხალხშია, მაგრამ მაინც მარტოდ გრძნობს თავს. ზოგჯერ თავის თავიც ეუცხოება, საკუთარ თავს გაურბის*“ (ჩოხელი, 2017, გვ. 76).

წუთისოფელმა ბევრჯერ ატკინა გული, მაგრამ არასდროს დაუჩივლია, თუმცა ემჩნეოდა. ემჩნეოდა, რადგან არ უყვარდა ცხოვრებაში თამაში, თავად თამაშის ხელოვნების მთავარ აქტორს. ასეთია წესი ალალი და გულმართალი ადამიანისა. დიახ, არ უყვარდა ნიღაბი. არადა, ის აუცილებელი ფაქტორია გარესამყაროსთან ადაპტაციისას. როგორც ამბობენ, ნიღბის გარეშე ცხოვრება შეუძლებელია. თამაშით გატაცება, როცა კარგავ საკუთარ თავს, გ. ჩოხელისთვის მიუღებელი იყო. ცხოვრება კი ვერ იტანდა მისეულ გულწრფელობასა და სიმართლეს და იწყებოდა ახალი კონფლიქტი.

გოდერძი ჩოხელისეული წერის მანერა, სტილი თუ თხზვის სპეციფიკა „*მხატვრული გაუცხოების პრინციპებითა და პირობითობებითაა აღსავსე*“ (ბრეგაძე, 1984, გვ. 128). რომელი პლავტუსის მიერ ნათქვამი „ადამიანი ადამიანისათვის მგელია“ თავისებურად ტრანსფორმირდება მის შემოქმედებაში. არქაულ-მითოლოგიური მგლის ფენომენი იქცევა ხასიათად. მგლობა, როგორც ასეთი, ადამიანის არსებობის ფორმად და სახეობად მოგვევლინა. ოღონდ „მგლობა აქ არის *„სიცრუე, სიყალბე, სისატიკე, სიხარბე, ზღვარგადასული ეგოიზმი*“ (შდრ. წიბახაშვილი, 2012, გვ. 4).

ბუნებრივია, ადამიანის ღმერთთან დაშორებას მოჰყვება სულისა და ხორცის დაშორებაც. შესაბამისად, ხორცმა კარი გაუხსნა ათასგვარ ვნებას. კაცის ბუნება თავის თავშივე გაორდა, გაწყდა კავშირი სულსა და ხორცს შორის. მგლობა შედეგია სწორედ ამ დარღვეული ჰარმონიისა, ცოდვაში მყოფობისა. მგლობა, ზოგადად, განზოგადებული სახელიცაა და გულისხმობს დევ-ემმაკებსაც. როგორც „დევების ნასოფლარის“ ერთი პერსონაჟი იტყვის: „*ახლა ხალხი მოექცა დევ-ემმაკებად და დევ-ემმაკებს აქ რაღა გააჩერებდა*“ (ჩოხელი, 2001, გვ. 168). ასე ჩაენაცვლა ადამიანურსა და ღვთიურს მგლური და დევ-ემმაკური. ასპარეზზე გამოსულ უკეთურებასა და ბოროტებას ლეგიტიმური ასპარეზი მიეცა.

გ. ჩოხელის ხანმოკლე ცხოვრება და შემოქმედება სულიერ ფასეულობათა და ღირებულებათა ერთგულების მაგალითი იყო. ის აგროვებდა ჩვენს დარდებსა და მაღალ ლიტერატურად გარდაქმნიდა, ამოუცნობი სევდიანი კაემნით სავსე გულით წერდა სიკვდილ-სიცოცხლეზე, რათა როგორმე სხვისთვის გაექარებინა სიკვდილის კაემანი. ამისთვის ღირდა, ნამდვილად ღირდა ცხოვრება!

გამოყენებული ლიტერატურა:

- ბალავაძე, ნ. (2012). ჟამიანობა – გოდერძი ჩოხელის პროზის მთავარი შტრიხი. კრებ. *გოდერძი ჩოხელი – შემოქმედება საზღვრებს გარეშე*, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, მასალები. თბილისი: გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი.
- ბენაშვილი, გ. (1986). *წყურვილი წვდომისა*. თბილისი: „მერანი“.
- ბრეგაძე, ლ. (1984). „*ცისკრის*“ პროზა 1983 წელს. „ცისკარი“, 9, 127-133.
- კვაჭანტირაძე, მ. (2009). *დარდების შემგროვებელი*. კრიტიკა, 4, 94-98.

- მაგაროტო, ლ. (2012). მოგონებები. კრებ. *გოდერძი ჩოხელი – შემოქმედება საზღვრებს გარეშე*, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, მასალები. თბილისი: გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი.
- სიგუა, ს. (1994). *ავანგარდიზმი ქართულ ლიტერატურაში*. თბილისი: „დიდოსტატი“.
- წიბახაშვილი, გ. (2012). გოდერძი ჩოხელის ანდერძ-ამაგი. კრებ. *გოდერძი ჩოხელი – შემოქმედება საზღვრებს გარეშე*, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, მასალები. თბილისი: გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი.
- წიკლაური-ლამიხი, ე. (2012). გოდერძის საფლავზე ამოსული იეები. კრებ. *გოდერძი ჩოხელი – შემოქმედება საზღვრებს გარეშე*, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, მასალები. თბილისი: გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი.
- ჩოხელი, გ. (2001). *სულეთის კიდობანი*. თბილისი: „ბაკმი“.
- ჩოხელი, გ. (2007). *თხზულებანი*. ტ. I. თბილისი: „საქართველოს მაცნე“.
- ჩოხელი, გ. (2010). *თხზულებანი*. ტ. III. თბილისი: „საქართველოს მაცნე“.
- ჩოხელი, გ. (2011). *თხზულებანი*. ტ. IV. თბილისი: „საქართველოს მაცნე“.
- ჩოხელი, გ. (2012). *თხზულებანი*. ტ. V. თბილისი: „საქართველოს მაცნე“.
- ჩოხელი, გ. (2017). *პოეზია, პროზა, წერილები*. თბილისი: „პალიტრა L“.

References:

- Balavadze, N. (2012). Zhamianoba – Goderdzi Chokheli's p'rozis mtavari sht'rikhi. K'reb. *Goderdzi Chokheli – shemokmedeba sazghvrebs gareshe*, saertashoriso sametsniero k'onperentsia, masalebi. [Epidemic of Plague – The Main Feature of Goderdzi Chokheli's Prose]. Tbilisi: Grigol Robakidzis sakhelobis universit'et'i.
- Benashvili, G. (1986). *Ts'q'urvili ts'vdomisa*. [Thirst for Access]. Tbilisi: „merani“.
- Bregadze, L. (1984). „*Tsisk'ris*“ p'roza 1983 ts'els. [The Prose of “Tsiskari” in 1983]. *Tsisk'ari*, 9, 127-133.
- Chokheli, G. (2001). *Suletis k'idobani*. [Ark of the Afterlife]. Tbilisi: „bak'mi“.
- Chokheli, G. (2007). *Tkhzulebani*. T'. I. [Compositions. Vol. I]. Tbilisi: „sakartvelos matsne“.
- Chokheli, G. (2010). *Tkhzulebani*. T'. III. [Compositions. Vol. III]. Tbilisi: „sakartvelos matsne“.
- Chokheli, G. (2011). *Tkhzulebani*. T'. IV. [Compositions. Vol. IV]. Tbilisi: „sakartvelos matsne“.

- Chokheli, G. (2012). *Tkhzulebani*. T'. V. [Compositions. Vol. V]. Tbilisi: „sakartvelos matsne“.
- Chokheli, G. (2017). *P'oezia, p'roza, ts'erilebi*. [Poetry, Prose, Letters]. Tbilisi: „p'alit'ra L“.
- K'vach'ant'iradze, M. (2009). *Dardebis shemgrovebeli*. [Collector of sorrows]. K'rit'ik'a, 4, 94-98.
- Magarot'o, L. (2012). Mogonebebi. K'reb. *Goderdzi Chokheli – shemokmedeba sazghvrebs gareshe*, saertashoriso sametsniero k'onperentsia, masalebi. [Memories]. Tbilisi: Grigol Robakidzis sakhelobis universit'et'i.
- Sigua, S. (1994). *Avangardizmi kartul lit'erat'urashi*. [Avant-Garde Tendencies in Georgian Literature]. Tbilisi: „didost'at'i“.
- Ts'ibakhashvili, G. (2012). Goderdzi Chokhelis anderdz-amagi. [The Will and Good Deeds of Goderdzi Chokheli]. K'reb.: *Goderdzi Cho-kheli – shemokmedeba sazghvrebs gareshe*, saertashoriso sametsniero k'onperentsia, masalebi. Tbilisi: Grigol Robakidzis sakhelobis universit'et'i.
- Ts'ik'lauri-Lamikhi, E. (2012). Goderdzis saplavze amosuli iebi. [Violets on Goderdzi's Grave]. K'reb. *Goderdzi Chokheli – shemokmedeba sazghvrebs gareshe*, saertashoriso sametsniero k'onperentsia, masalebi. Tbilisi: Grigol Robakidzis sakhelobis universit'et'i.